

Keuzenotitie water- en rioleringsplan gemeente Roermond

Knoppen om aan te draaien

Foto voorkant: overkluizing van de Maasnielderbeek

Sweco Nederland B.V.	Handelsregister 30129769
Onderwerp	Beleidskeuzenotitie water- en rioleringsplan gemeente Roermond
Projectnummer	51019235
Klant	Gemeente Roermond
Auteur	Renske ter Horst, Dorine van der Linde
Gecontroleerd door	Karst Jan van Esch
Vrijgegeven door	Elwin Leusink
Datum	29-03-2024

Inhoudsopgave

1	Het nieuwe Wrp Roermond	4
1.1	Overige invloedsfactoren	5
2	Knoppen om aan te draaien	6
2.1	Hoe gaan we om met hemelwater	6
2.2	Het verlengen van de periode waarover investeringen voor riolen worden afgeschreven.....	9
2.3	Het toerekenen van beheer en baggerkosten, van oppervlaktewateren die onderdeel zijn van het hemelwaterstelsel, aan de rioolheffing.....	9
	Bijlage: uitgangspunten	10

1 Het nieuwe Wrp Roermond

We zijn bezig met het opstellen van een nieuw plan voor water en riolering voor de Gemeente Roermond. In het Water- en rioleringsplan (Wrp) beschrijven we hoe wij als gemeente onze wettelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwater invullen. Daarnaast gaan we in op de zorg voor het oppervlaktewater en de invloed van klimaatverandering op de waterketen en hoe we daarmee omgaan. Het Wrp wordt de opvolger van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Roermond.

De Omgevingswet en het water- en rioleringsplan

Sinds 01-01-2024 is de Omgevingswet van kracht. Onder de Omgevingswet vervalt de verplichting om een gemeentelijk rioleringsplan op te stellen. In de memorie van toelichting bij de omgevingswet is aangegeven dat het opstellen van een soortgelijk plan voor riolering en water wel belangrijk is. Gemeenten zijn nog steeds verplicht om invulling te geven aan hun gemeentelijke watertaken en de financiën voor de rioolheffing te verantwoorden.

De zorgplichten voor stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater en oppervlaktewater zijn overgenomen in de nieuwe Wet.

- **Stedelijk afvalwater:** op grond van de Omgevingswet artikel 2.16 lid 1a-3 is elke gemeente verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de in de gemeente gelegen percelen. Alle percelen binnen de bebouwde kom zijn daarom aangesloten op (vrijverval)riolering. Buiten de bebouwde kom zijn alle percelen aangesloten op vrijvervalriolering, mechanische riolering, IBA of een geoorloofd alternatief. Het waterschap heeft op grond van artikel 2.17 lid 1-a2 uit de Omgevingswet de verplichting om het afvalwater te zuiveren (of te laten zuiveren door een andere partij).
- **Afvloeiend hemelwater:** vanuit de Omgevingswet artikel 2.16 lid 1-a1 zijn gemeenten verplicht om zorg te dragen voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater, maar alleen als degene die zich ervan wil ontdoen niet redelijkerwijs het water zelf kan verwerken op het eigen perceel, door het in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.
- **Grondwater:** in de Omgevingswet artikel 2.16 lid 1-a2, is bepaald dat de gemeente de zorg heeft om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Dit doet de gemeente door maatregelen te treffen in het openbaar gemeentelijke gebied voor zover deze doelmatig zijn en niet tot de zorg van de (grondwater)beheerder of de provincie behoort.
- **Oppervlaktewater:** het waterschap is verantwoordelijk voor de waterkwaliteit en het waterkwantiteitsbeheer van het watersysteem. Dit is vastgelegd in de Omgevingswet artikel 2,15 lid 1-a. Voor de gemeente is echter ook een rol voor het beperken van vervuiling van het oppervlaktewater door vervuild afstromend hemelwater en vanuit riolering (overstortingen).

Ter voorbereiding op het Wrp ligt deze keuzenotitie aan u voor. Wij willen graag op drie onderwerpen een advies voor de gewenste richting. Er zijn in deze notitie knoppen om aan te draaien uitgewerkt:

- Hoe gaan we om met hemelwater
 - o Hoe snel en op welke manier pakken we wateroverlastlocaties aan; op een aantal locaties in Roermond kan bij hevige neerslag wateroverlast en/of schade optreden.
 - o Hoe snel en op welke manier pakken we emissie locaties aan; op een aantal locaties in Roermond stort vervuild water bij hevige neerslag over op oppervlaktewater.

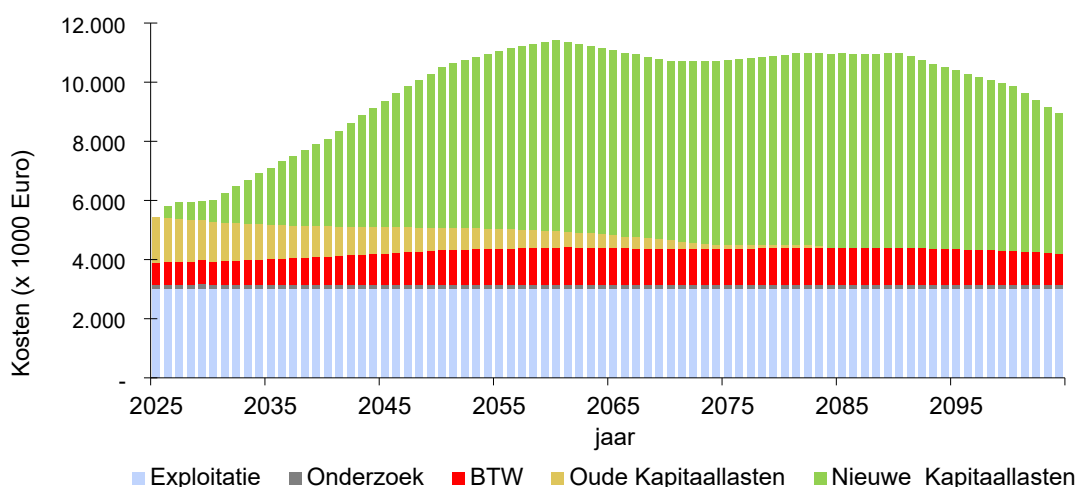
- Hoe snel koppelen we hemelwater af dat afstroomt van verhard openbaar terrein en daken van woningen.
- Het veranderen van de periode waarover investeringen voor riolen worden afgeschreven
- Het geheel of deels toerekenen van beheer en baggerkosten, van oppervlaktewateren die onderdeel zijn van het hemelwaterstelsel, aan de rioolheffing.

Het volgende hoofdstuk geeft een overzicht van de huidige situatie en onderbouwing van keuzes die gemaakt kunnen worden. Ook zijn de gevolgen van de keuzes voor de hoogte van de rioolheffing en de benodigde personele capaciteit in beeld gebracht. De uitgangspunten zijn in de bijlage opgenomen.

De gewenste richting die u aan de hand van deze notitie bepaalt, nemen we mee in de uitwerking van het water- en rioleringsplan. Deze komt in oktober voor besluitvorming in de gemeenteraad.

1.1 Overige invloedsfactoren

Naast genoemde keuzes zijn er ook andere factoren invloed hebben op de ontwikkeling van de rioolheffing. Bijvoorbeeld de toenemende vervangingsbehoefte (ook na de komende 5 jaar) door het ouder worden van ons stelsel en wijzigingen in inflatie en rente. Onderstaande grafiek geeft het toekomstige patroon van de kosten per jaar weer. Dit geeft aan dat er in de toekomst, los van de knoppen om aan te draaien, al een verhoging van de inkomsten nodig is om de kosten per jaar te kunnen dekken. Ook komt er uit onderzoek naar de benodigde capaciteit (uitgevoerd binnen de samenwerking Waterpanel Noord in 2023 en 2024) dat de huidige formatie met 1 fte moet worden uitgebreid.

2 Knoppen om aan te draaien

In dit hoofdstuk bespreken we drie knoppen om aan te draaien. Per knop zijn de huidige situatie en de opties in beeld gebracht. Het effect van het draaien aan de knop op de benodigde rioolheffing¹ en de personele capaciteit is daarbij in beeld gebracht.

De invloed op de financiën is gerelateerd aan de heffingseenheden.

- Elke stijging van de jaarlijkse kosten met €31.000 betekent een stijging van ca. €1 in de rioolheffing
- Elke extra investering die langjarig wordt afgeschreven van €1.000.000 betekent een stijging van ca. €1 in de rioolheffing (uitgaande van een langjarige rente van 2% over de kapitaallasten en 2% inflatie)

In de invloed op de benodigde capaciteit is in beeld gebracht aan de hand van extra inzet die extra investeringen en beheerwerkzaamheden vragen. Voor elke extra fte is jaarlijks ca. €100.000 benodigd.

2.1 Hoe gaan we om met hemelwater

Huidige situatie

We hebben in totaal 390 km riool in gemeente Roermond. We maken in het rioolstelsel onderscheid tussen een gemengd en een gescheiden stelsel. In een gemengd stelsel worden huishoudelijk- en bedrijfsmatig afvalwater (vuilwater) en hemelwater in dezelfde buis afgevoerd. In een gescheiden stelsel worden deze waterstromen gescheiden en gaat het vuilwater naar de zuivering en wordt het hemelwater lokaal verwerkt. Op dit moment is het rioolstelsel in gemeente Roermond voor bijna 70% gemengd en 30% gescheiden. Vanuit het gemengde stelsel zijn er overstortingen op oppervlaktewater. Op 14 plekken hebben overstortingen vanuit het gemengde stelsel een niet acceptabele impact op de waterkwaliteit. Hiervan zijn 5 locaties urgent.

In nieuwe situaties leggen we tegenwoordig altijd een gescheiden stelsel aan en ook bij nieuwbouw en herontwikkeling wordt vuilwater en hemelwater apart bij de perceelgrens aangeleverd. Onder de omgevingswet is dit geregeld in onder andere artikel 22.144 van de Bruidsschat en dus per 1-1-2024 van rechtswege opgenomen in het gemeentelijke Omgevingsplan. In Roermond hebben we in de hemelwaterverordening (2023) vastgelegd dat we bij nieuwbouw en herontwikkeling hemelwater niet op vuilwaterriool mag worden geloosd en dat hemelwaterberging moet worden gerealiseerd.

Waarom?

We willen de vuilwaterstroom en de hemelwaterstroom zoveel mogelijk scheiden en het hemelwater het liefst verwerken waar het valt, dit strookt ook met de voorkeursvolgorde uit de Wet milieubeheer artikel 10.29a. Wanneer we een gemengd riool gaan vervangen leggen we daar gescheiden riolering voor terug. Wanneer we in een straat aan de slag gaan ontstaat de kans om ook het afstromende hemelwater van particulierterrein grenzend aan de openbare ruimte af te koppelen en lokaal te verwerken. Dit heeft als effect dat:

- we meer water lokaal in het gebied vasthouden en daarmee verdroging kunnen tegengaan.
- De afvoer in het vuilwatersysteem verkleinen, waardoor overstortingen van stedelijk afvalwater op oppervlaktewater minder vaak voorkomen, dit komt ten goede aan de

¹ Er is een richtinggevend advies voor het toevoegen van aantal m3 waterverbruik aan de heffingsgrondslag, zodat grootverbruikers meer betalen dan huishoudens die minder water gebruiken en lozen. Dit heeft waarschijnlijk een minimale impact op de hoogte van de rioolheffing van huishoudens omdat het aantal grootverbruikers ten opzichte van het aantal huishoudens klein is.

waterkwaliteit en draagt bij aan het behalen van de doelen uit de Europese Kader Richtlijn Water (KRW)².

- Hemelwatervoorzieningen in openbaar terrein zo worden gedimensioneerd dat ook ze ook het afstromend hemelwater van particulier terrein kunnen verwerken.

Keuzes en effect op de rioolheffing en personele capaciteit.

We zien drie mogelijke richtingen voor wateroverlastlocaties, emissie locaties en afkoppelen van verhard openbaar terrein en woningen:

1. Een sobere invulling van de hemelwatertaak;
2. Het geleidelijk toewerken naar een klimaatrobuuste waterketen;
3. Het volledig inzetten op een klimaatrobuuste waterketen.

De keuzes hebben invloed op het tempo waarin werkzaamheden worden uitgevoerd, hoe knelpunten worden aangepakt, welke investering nodig is en daaraan gekoppeld de benodigde extra inkomsten uit de rioolheffing (huidige rioolheffing per perceel is €196,80) en de extra benodigde personele capaciteit. In onderstaande tabel is een samenvatting van de scenario's weergegeven. En op de volgende pagina zijn de scenario's verder onderbouwd.

	Een sobere invulling van de hemelwatertaak	Geleidelijk toewerken naar een klimaatrobuuste waterketen	Volledig inzetten op een klimaatrobuuste waterketen
Aanpak wateroverlast locaties	Beschermen kwetsbare panden	Beschermen kwetsbare panden en verlagen water op straat	Beschermen kwetsbare panden en optimaliseren van het stelsel
Aanpak emissie locaties	Urgente locaties worden aangepakt en bemeten	Urgente locaties worden aangepakt en alle overstort locaties worden bemeten	Urgente locaties worden aangepakt en alle overstort locaties worden bemeten
Tijd benodigd voor afkoppelen verhard oppervlak	Het duurt ca. 75 jaar voor overal in het bebouwd gebied is afgekoppeld	Het duurt ca. 50 jaar voor overal in het bebouwd gebied is afgekoppeld	Het duurt ca. 25 jaar voor overal in het bebouwd gebied is afgekoppeld
Benodigde extra investering komende 5 jaar	€4.590.000	€11.190.000	€20.870.000
Benodigde extra jaarlijkse kosten komende 5 jaar	€410.000	€520.000	€570.000
Stijging rioolheffing 2025-2029	€12-18	€25-31	€37-43
Jaarlijkse stijging rioolheffing	€2,40 - 3,60	€5,00 - 6,20	€7,40 – 8,60
Benodigde capaciteit gekoppeld aan projecten*	1 fte	2,5 fte	5 fte
Benodigde capaciteit gekoppeld aan de beheersorganisatie**	1 fte	1,5 fte	2 fte

*deze capaciteit kan ook worden uitbesteed

** de kosten voor de benodigde fte is meegenomen in de investering en de jaarlijkse kosten

² Het beoogde jaar voor het behalen van de KRW doelen is 2027. De verwachting is echter dat veel landen waaronder Nederland dit niet gaan halen. Het aanpakken van de urgente overstortknelpunten binnen 3 jaar (2027) is niet realistisch en ligt vanwege benodigde grondaankopen voor waterberging niet geheel binnen de invloedssfeer van de gemeente.

	Een sobere invulling van de hemelwatertaak	Geleidelijk toewerken naar een klimaatrobuuste waterketen	Volledig inzetten op een klimaatrobuuste waterketen
Wateroverlast locaties	- We zetten in op het beschermen van panden waar schade kan ontstaan. Door het treffen van bouwkundige maatregelen voorkomen we dat water de panden in kan stromen. - We doen geen grote ingrepen in het stelsel, en verminderen niet de hoeveelheid water op straat. - We doen verder onderzoek naar locaties waar het onduidelijk is of en hoe vaak schade optreedt en welke maatregelen toereikend zijn.	- We zetten in op het beschermen van panden waar schade kan ontstaan, door het treffen van bouwkundige maatregelen. - Ook verminderen we wateroverlast door op knelpuntlocaties het bestaande stelsel te optimaliseren. - We doen verder onderzoek naar locaties waar het onduidelijk is of en hoe vaak schade optreedt en welke maatregelen toereikend zijn.	- We zetten in op het beschermen van panden waar schade kan ontstaan, door het treffen van bouwkundige maatregelen. - Ook willen grote hoeveelheden water op straat en schade zoveel mogelijk voorkomen. Naast het werk-met-werk maken bij wijkrenovatie of rioolprojecten, gaan we op kwetsbare locaties vanuit de opgave aan de slag. - We doen verder onderzoek naar locaties waar het onduidelijk is of schade optreedt en welke maatregelen toereikend zijn.
	- Een investering van €250.000 - Een onderzoeksbudget van €50.000	- Een investering van €2.250.000 - Een onderzoeksbudget van €50.000.	- Een investering van €7.275.000 - Een onderzoeksbudget van €50.000
Emissie locaties	- De komende 5 jaar treffen we maatregelen om de 5 urgente overstortknelpunten op te lossen. Hiermee dragen we bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het behalen van de doelen benoemd in de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). We houden de urgente overstortlocaties in de gaten door hier te meten en monitoren..	- De komende 5 jaar treffen we maatregelen om de 5 urgente overstortknelpunten op te lossen. Hiermee dragen we bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het behalen van de doelen benoemd in de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). Daarnaast doen we onderzoek naar de overige overstorten. Op de lange termijn (20 jaar) pakken we de overige kwetsbare overstortlocaties aan.	- De komende 5 jaar treffen we maatregelen om de 5 urgente overstortknelpunten op te lossen. Hiermee dragen we bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het behalen van de e doelen benoemd in de Europes Kader Richtlijn Water (KRW). Daarnaast doen we onderzoek naar de overige overstorten. Op de middellange termijn (10 jaar) pakken we de overige kwetsbare overstortlocaties aan.
	- Een investering van €4.240.000 - Een onderzoeksbudget van €160.000	- Een investering van €4.240.000 - Een onderzoeksbudget van €320.000	- Een investering van €4.240.000 - Een onderzoeksbudget van €320.000
Afkoppelen van verhard openbaar terrein en woningen	- We koppelen verhard oppervlak af wanneer we riolen vervangen. Wanneer we gemengde riolen vervangen leggen we hier een gescheiden stelsel voor terug. De komende 5 jaar gaan we aan de slag op de Heinsbergweg en de Singelring. - We stimuleren inwoners om hun eigen verhard oppervlak af te koppelen met de bestaande subsidieregeling. - Geleidelijk koppelen we zo steeds meer verhard oppervlak van Roermond af, het duurt ongeveer 80 jaar voordat we overal zijn geweest.	- We koppelen verhard oppervlak af wanneer we riolen vervangen. Wanneer we gemengde riolen vervangen leggen we hier een gescheiden stelsel voor terug. De komende 5 jaar gaan we aan de slag op de Heinsbergweg en de Singelring. - In wijkrenovatieprojecten koppelen we gemiddeld 25% van het verhard oppervlak en de woningen af. Er spelen wijkrenovatieprojecten in Herten, Merum, Roer-Zuid, Sterreberg en de Groene Kruisbuurt. Daarnaast gaan we aan de slag rond de Elmpsterweg en Kerkeveldlaan. - We stimuleren inwoners om hun eigen verhard oppervlak af te koppelen met de bestaande subsidieregeling. - We koppelen gestaag het verhard oppervlak binnen de gemeente Roermond af. Op de lange termijn blijven we 25% van het verhard oppervlak en de woningen afkoppelen bij wijkrenovatieprojecten en koppelen we af bij rioolvervangingsprojecten. - Over 50 jaar hebben we in het bebouwde gebied van de gemeente Roermond de verharde oppervlakken en woningen afgekoppeld met zo veel mogelijk bovengrondse maatregelen.	- We koppelen verhard oppervlak af wanneer we riolen vervangen. Wanneer we gemengde riolen vervangen leggen we hier een gescheiden stelsel voor terug. De komende 5 jaar gaan we aan de slag op de Heinsbergweg en de Singelring. - In wijkrenovatieprojecten koppelen we gemiddeld 50% van het verhard oppervlak en de woningen af. Er spelen wijkrenovatieprojecten in Herten, Merum, Roer-Zuid, Sterreberg en de Groene Kruisbuurt. Daarnaast gaan we aan de slag rond de Elmpsterweg en Kerkeveldlaan. - We stimuleren inwoners om hun eigen verhard oppervlak af te koppelen met de bestaande subsidieregeling. - We koppelen versneld het verhard oppervlak binnen de gemeente Roermond af. - Over 25 jaar hebben we in het bebouwde gebied van de gemeente Roermond de verharde oppervlakken en woningen afgekoppeld met zo veel mogelijk bovengrondse maatregelen. Op de lange termijn blijven we 50% van het verhard oppervlak en de woningen afkoppelen bij wijkrenovatieprojecten en koppelen we af bij rioolvervangingsprojecten.
	- Geen extra investering benodigd t.o.v. de projectbudgetten	- Een extra investering van €4.700.000	- Een extra investering van €9.350.000

2.2 Het verlengen van de periode waarover investeringen voor riolen worden afgeschreven

Huidige situatie

Riolen aangelegd voor 1970 zijn over het algemeen van mindere kwaliteit en tot nu toe gaan we er van uit dat die gemiddeld 60 jaar meegaan. Riolen aangelegd na 1970, blijven langer in goede staat en van deze riolen verwachten we dat ze 80 jaar mee gaan. De investeringen van vervanging van alle riolen worden in Roermond lineair afgeschreven over een periode van 60 jaar.

Waarom?

We verwachten dat nieuwe riolen 80 jaar mee gaan. De afschrijvingstermijn van nieuwe riolen kan verlengd worden. De mogelijkheden en effecten hiervan worden in een parallel lopende projectopdracht afschrijvingstermijnen onderzocht.

2.3 Het toerekenen van beheer en baggerkosten, van oppervlaktewateren die onderdeel zijn van het hemelwaterstelsel, aan de rioolheffing.

Huidige situatie

Op dit moment worden de kosten voor het baggeren en beheer van de vijvers en waterpartijen betaald uit de algemene middelen.

Waarom?

De vijvers en waterpartijen in Roermond zijn onderdeel van het hemelwatersysteem, het water uit het stedelijk gebied wordt hier deels naar afgevoerd om te voorkomen dat het tot schade over overlast leidt. Het baggeren en beheer van vijvers en waterpartijen is belangrijk om de doorstroming te garanderen. Daarom mogen deze kosten aan de rioolheffing worden toegerekend.

- Het baggeren van de stedelijke waterpartijen zijn onderdeel van de zorgplicht die de gemeente heeft voor hemelwater en mogen daarom betaald worden uit de rioolheffing.
- Wanneer besloten wordt deze kosten met de rioolheffing te dekken zorgt dit voor een verschuiving van middelen. Op dit moment zijn de kosten al gedekt in de algemene middelen.

Keuzes en effect op de rioolheffing

In het meerjarenbaggerplan 2022-2032 is te zien dat de kosten voor baggeren erg verschillen per jaar. De gemiddelde kosten over 10 jaar voor baggeren zijn 214.900 euro per jaar.

Optie	Benodigde stijging van de rioolheffing per huishouden
1. Huidige situatie behouden	-
2. Baggeren en beheer van de vijvers en waterpartijen 100% betalen uit de rioolheffing	+ €7 euro

Bijlage: uitgangspunten

Prijspeil

Alle genoemde bedragen zijn op prijspeil januari 2024.

Projectbudgetten

De projectbudgetten zijn gebaseerd op de begroting 2024.

Investerings wateroverlast en emissie locaties

De benodigde investeringen voor het oplossen van de wateroverlastlocaties en emissie locaties zijn gebaseerd op het Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW), dit is het onderzoek naar riooloverstort knelpunten en wateroverlast knelpunten.

Investerings afkoppelen

De benodigde investeringen voor afkoppelen zijn gebaseerd op de hoeveelheid verhard oppervlak en dakoppervlak aanwezig in de wijken die de komende jaren gerenoveerd worden. Het afkoppelen kost €48,- per m2 verhard oppervlak en €31,- per m2 dakoppervlak.

Personele capaciteit

De benodigde personele capaciteit is berekend aan de hand van de investeringskosten. We gaan uit van 15% VAT (voorbereiding, advies en toezicht). Een gemiddeld uurtarief van €90,- en een jaarlijkse inzet van 1.350 uur per fte.